

॥ చిం నైఁ తేజుహేషియ ॥

శ్రీ మధుగపథుతా

ఃః శ్రీ గురు ప్రార్థనా ॥

గురుప్రహృష్ట గురుర్యిష్టః గురుర్దేవో మహాశ్వరః ।
గురుస్వామ్యత్ పరం బ్రహ్మ తప్సై శ్రీగురవే నమః ॥

ఃః శ్రీసివాసు ప్రార్థనా ॥

సమానోదితానేక సూర్యేన్నకోటి ప్రభాపూరతుల్యద్యతిందుర్బురీక్షమ్ ।
వశితంనచోష్టం సువర్ణావదాత ప్రసన్సం సదానంద సంవిత్పురూపమ్ ॥

!! అథ సంకల్యః !!

శ్రీమత్ - ఆదివరాహాస్తేతే - విరాజమానస్య - అభిలాండకోటి - బ్రహ్మండనాయకస్య - శ్రీ పద్మావతీ జానేః - భగవతః - శ్రీవేజ్యాచేశ్వర స్వామినః - దివ్యసన్మిథో - భగవతః - శ్రీకృష్ణ పరమాత్మనః - అనుగ్రహేణ - అస్మాకం - సర్వేషాం - శారీరస్య - మానసస్య చ - బలస్య - సిద్ధ్యర్థం - సమస్తానాం - అసాధ్యవ్యాధీనాం - నివారణార్థం - సర్వయజ్ఞ - ఫలప్రాప్త్యర్థం - సర్వాసాం - సంపదాం - ప్రాప్త్యర్థం - విద్యార్థినాం - బుద్ధిశక్తి - వృద్ధిద్వారా - పరీక్షాసు - ఉత్సీర్థతా - సిద్ధ్యర్థం - అధికారిణాం - స్వస్వవిధి - నిర్వహణ - కౌశలసిద్ధ్యర్థం - సమస్త - పాపక్షయూర్ధం - శ్రీపరమేశ్వర - ప్రీత్యర్థం - యథాశక్తి - శ్రీమత్భగవదీతాయః - ప్రథమ ద్వితీయ తృతీయధ్యాయాన్నర్గత - శ్లోక పారాయణం - కరిష్యామహో.

ఃః శ్రీ గీతా ప్రార్థనా ॥

సర్వోపనిషదో - గావో - దోగ్గా - గోపాలనందనః ।
పార్థో వత్సః - సుధీర్భోక్తా - దుగ్గం - గీతామృతం - మహాత్ ॥

ఃః శ్రీకృష్ణ ప్రార్థనా ॥

సరోజనేతాయ కృపాయతాయ మందారమాలాపరిభూషితాయ ।
ఉదారహస్యాయలసన్మృఖాయ నమోస్తుగోపిజన వల్లభాయ ॥

ఃః శ్రీ వేదవాయసు ప్రార్థనా ॥

కలిమలాస్తువివేకదివాకరం సమవలోక్యతమోవలితంజనమ్ ।
కరుణాయ భువిదర్శితవిగ్రహం మునివరం గురువ్యాసమహం భజే ॥

॥ అధ్యాత్రీమంచ్ఛునువ్యుతిసు ఉపనిషత్సు బ్రహ్మాచిహ్నీయాం దొంజేస్తై
శ్రీకృష్ణార్థును సంవేదే అర్థును విషాదుగొనే నేము ప్రఫుమోఽఖ్యీయః ॥

ధృతరాష్ట్ర ఉవాచ్ ।

ధర్మజైతే కురుకైతే సమవేతా యుయుత్సువః ।
మామకాః పాండవాశ్చైవ కిమకుర్వత సంజయ ॥

॥ 1-01 ॥

సరజయ ఉవాచ్ ।

దృష్టౌ తు పాండవానీకం వ్యాధం దుర్యోధనస్తదా ।
ఆచార్యముపసంగమ్య రాజు వచనమబ్రహ్మిత్ ॥

॥ 1-02 ॥

పశ్యేతాం పాండుపుత్రాణామాచార్య మహాతీం చమూం ।
వ్యాధాం ద్రుపదపుత్రేణ తవ శిష్యేణ ధీమతా ॥

॥ 1-03 ॥

అత శూరా మహేష్వసా భీమార్జునసమా యుధి ।
యుయుధానో విరాటశ్చ ద్రుపదశ్చ మహారథః ॥

॥ 1-04 ॥

ధృష్టకేతుశ్చేకితానః కాశిరాజశ్చ వీర్యవాన్ ।
పురుజిత్ కుంతిభోజశ్చ శైఖ్యశ్చ నరపుంగవః ॥

॥ 1-05 ॥

యుధామన్యశ్చ విక్రాంత ఉత్తమోజాశ్చ వీర్యవాన్ ।
సౌభద్రో ద్రోపదేయశ్చ సర్వ ఏవ మహారథాః ॥

॥ 1-06 ॥

అస్కాకం తు విశిష్టౌ యే తాన్నిబోధ ద్విజోతము ।
నాయకా మమ షైవ్యస్య సంజ్ఞార్థం తాప్రవీమి తే ॥

॥ 1-07 ॥

భవాన్మష్టుశ్చ కర్మశ్చ కృపశ్చ సమితింజయః ।
అశ్వత్థామా వికర్మశ్చ సౌమదత్తిష్ఠావ చ ॥

॥ 1-08 ॥

అన్యే చ బహావః శూరా మదర్థే త్యక్తజీవితాః ।
నానాశప్త్రపహరణాః సర్వే యుద్ధవిశారదాః ॥

॥ 1-09 ॥

అపర్యాప్తం తదస్కాకం బలం భీష్మాభిరక్షితం ।
పర్యాప్తం త్విదమేతేషాం బలం భీమాభిరక్షితం ॥

॥ 1-10 ॥

అయనేషు చ సర్వేషు యథాభాగమవస్తితాః ।
భీష్మేవాభిరక్షంతు భవంతః సర్వ ఏవ హి ॥

॥ 1-11 ॥

తస్య సంజనయన్వర్షం కురువృద్ధః పితామహః ।
సింహాదం వినద్యోచ్ఛైః శంఖం దధౌ ప్రతాపవాన్ ॥

॥ 1-12 ॥

తతః శంఖాశ్చ భేర్యశ్చ పణావానకగోముఖాః ।
 సహాషైవాభ్యహన్యంత స శబ్దస్తములో2భవత్ ॥ ॥ 1-13 ॥

 తతః శ్వేతైర్షామైర్యకై మహాతి స్వందనే స్థితో ।
 మాధవః పాండవశైవ దివో శంఖో ప్రదధ్నతుః ॥ ॥ 1-14 ॥

 పాంచజన్యం హృషికేశో దేవరత్తం ధనంజయః ।
 పాండ్రం దధౌ మహాశంఖం భీమకర్మా వృకోదరః ॥ ॥ 1-15 ॥

 అనంతవిజయం రాజు కుంతీపుత్రో యుధిష్ఠిరః ।
 నకులః సహదేవశ్చ సుఖోషమణిపుష్టకో ॥ ॥ 1-16 ॥

 కావ్యశ్చ పరమేష్యాసః శిఖండీ చ మహారథః ।
 ధృష్టద్యుమ్మై విరాటశ్చ సాత్యకిశ్చపరాజితః ॥ ॥ 1-17 ॥

 ద్రుపదో ద్రోపదేయశ్చ సర్వశః పృథివీపతే ।
 సాభద్రశ్చ మహాబాహుః శంఖాన్ధధ్నుః పృథక్కుథక్ ॥ ॥ 1-18 ॥

 స శైవో ధార్తరాష్ట్రాణాం హృదయాని వ్యదారయత్ ।
 నభశ్చ పృథివీం చైవ తుములో వ్యమనాదయన్ ॥ ॥ 1-19 ॥

 అథ వ్యవస్థితాన్ దృష్టో ధార్తరాష్ట్రాన్ కపిధ్వజః ।
 ప్రపత్తే శప్తసంపాతే ధనురుద్యమ్య పాండవః ॥ ॥ 1-20 ॥

 హృషికేశం తదా వాక్యమిదమాహ మహీపతే ।
అర్పుసు ఉపాచ ।
 సేనయోరుభయోర్గుధ్యే రథం స్తాపయ మే2మ్యత్ ॥ ॥ 1-21 ॥

 యావదేతాన్నిరీక్షే2హం యోద్ధుకామానవస్థితాన్ ।
 కైర్గుయా సహ యోద్ధవ్యమస్మిన్ రణసముద్యమే ॥ ॥ 1-22 ॥

 యోత్స్యమానానవేక్షే2హం య ఏతే2త్ర సమాగతాః ।
 ధార్తరాష్ట్రస్య దుర్ఘాఢైర్యాఢై ప్రియచికీర్షవః ॥ ॥ 1-23 ॥

సంజయు ఉపాచ ।
 ఏవముక్తో హృషికేశో గుడాకేశేన భారత ।
 సేనయోరుభయోర్గుధ్యే స్తాపయుత్యా రథోత్తమం ॥ ॥ 1-24 ॥

భీష్మదోణాప్రముఖతః సర్వేషం చ మహీక్షితాం ।
ఉవాచ పార్థ పశ్యేతాన్ సమవేతాన్ కురునితి ॥

॥ 1-25 ॥

తత్రాపశ్యత్ స్థితాన్యార్థః పిత్రానథ పితామహోన్ ।
ఆచార్యాన్ మాతులాన్ భ్రాత్రాన్ పుత్రాన్ పొత్రాన్ సథిం స్తుధా ॥

॥ 1-26 ॥

శ్వశురాన్ సుహృదశ్శైవ సేనయోరుభయోరపి ।
తాన్మీష్య స కౌంతేయః సర్వాన్ధానవస్థితాన్ ॥

॥ 1-27 ॥

కృపయా పరయావిష్టో విషీదన్నిదమబ్రావిత్ ।

అర్థస్ ఉపాచ ।

దృష్టేష్మం స్వజనం కృష్ణ యుయుత్సుం సముపస్థితం ॥

॥ 1-28 ॥

సీదంతి మమ గాత్రాణి ముఖం చ పరిపుష్యతి ।

వేషధుశ్చ శరీరే మే రోమహర్షశ్చ జాయతే ॥

॥ 1-29 ॥

గాండీవం ప్రంసతే హస్తాత్ త్వక్కెవ పరిదహ్యతే ।

న చ శక్మేమ్యవస్థాతుం భ్రమతీవ చ మే మనః ॥

॥ 1-30 ॥

నిమిత్తాని చ పశ్యామి విపరీతాని కేశవ ।

న చ శ్రేయోనుపశ్యామి హత్యా స్వజనమాహావే ॥

॥ 1-31 ॥

న కాంక్షే విజయం కృష్ణ న చ రాజ్యం సుఖాని చ ।

కిం నో రాజ్యేన గోవింద కిం భోగైర్షివితేన వా ॥

॥ 1-32 ॥

యేషామర్థే కాంక్షితం నో రాజ్యం భోగః సుఖాని చ ।

త ఇమేంవస్థితా యుద్ధే ప్రాణాంస్యక్య ధనాని చ ॥

॥ 1-33 ॥

ఆచార్యః పితరః పుత్రాః తద్రైవ చ పితామహః ।

మాతులాః శ్వశురాః పొత్రాః శ్యాలాః సంబంధినస్తుధా ॥

॥ 1-34 ॥

వితాన్ నహంతుమిచ్ఛామి ఘ్నుతోఽపి మధుసూదన ।

అపి త్రైలోక్యరాజ్యస్య హేతోః కిం ను మహీకృతే ॥

॥ 1-35 ॥

నిహత్య ధార్తరాష్ట్రాన్సుః తా ప్రీతిః స్యాజ్ఞనార్థన ।

పాపమేవాశ్రయేదస్మాన్ హత్యేతానాతతాయినః ॥

॥ 1-36 ॥

తస్మాన్నర్థ వయం హంతుం ధార్తరాష్ట్రోన్ స్వబాంధవాన్ ।
స్వజనం హి కథం హత్వా సుఖినః స్యామ మాధవ ॥

॥ 1-37 ॥

యద్యప్యేతే న పశ్యంతి లోభోపహతచేతసః ।
కులక్షయకృతం దోషం మిత్రద్రోహే చ పాతకం ॥

॥ 1-38 ॥

కథం న జ్ఞేయమస్మాభిః పాపాదస్మాన్నివర్తితుం ।
కులక్షయకృతం దోషం ప్రపశ్యద్భీర్జనార్థన ॥

॥ 1-39 ॥

కులక్షయే ప్రణశ్యంతి కులధర్మః సనాతనః ।
ధర్మై నష్టే కులం కృత్మమధర్మై 2భిభవత్యత ॥

॥ 1-40 ॥

అధర్మాభిభవత్కృష్ణ ప్రదుష్యంతి కులస్త్రియః ।
స్త్రీషు దుష్టామ వార్షీయ జాయతే వర్ణసంకరః ॥

॥ 1-41 ॥

సంకరో నరకామైవ కులఫ్స్మానాం కులశ్య చ ।
పతంతి పితరో హ్యాషాం లుప్తసిండోదకక్రియః ॥

॥ 1-42 ॥

దోషైర్తైః కులఫ్స్మానాం వర్ణసంకరకార్తైః ।
ఉత్సాధ్యంతే జాతిధర్మః కులధర్మశ్చ శాశ్వతః ॥

॥ 1-43 ॥

ఉత్సాధ్యములధర్మణాం మనుష్యణాం జనార్థన ।
నరకే నియతం వాసో భవతీత్యనుషుఢుమ ॥

॥ 1-44 ॥

అహో బత మహత్వాపం కర్మం వ్యవసితా వయం ।
యద్రాజ్యసుఖలోభేన హంతుం స్వజనముద్యతాః ॥

॥ 1-45 ॥

యది మామప్రతీకారమశప్తం శప్తపొణయః ।
ధార్తరాష్ట్ర రణే హన్యః తన్నై క్షేమతరం భవేత్ ॥

॥ 1-46 ॥

సంజయ ఉపాచ ।
ఏవముక్యార్థునః సంభేయ రథోపథ ఉపావిశత్ ।
విస్మయ సశరం చాపం శోకసంవిగ్నమానసః ॥

॥ 1-47 ॥

“ ఇతి శ్రీషుభ్వగ్నివ్యుతిసు ఉపినిషత్య, బ్రహ్మవిద్యైయాం ద్యుగ్ంశైస్త్రు
తీర్థఘ్�ంశున సంవిశే అర్థున విషాంద్యుగ్ంశే నిషు ప్రథమోఽభ్వయః ”

॥ అథ శ్రీమద్భగవత్తీతాను ఉపనిషత్స్తు బ్రహ్మవిద్యాయాయారం యోగిశాస్త్ర
శ్రీకృష్ణార్థును సరవాదే సారఖ్యయోగిశ నాము బ్యాతీయో క్రధ్యాయః ॥

॥ సరజయ ఉవాచ ॥

తం తథా కృపయావిష్టమ్ అప్రపూర్ణాకులేషణమ్ ।
విషిదంతమిదం వాక్యమ్ ఉవాచ మధుసూదనః ॥

॥ 2-1 ॥

॥ శ్రీభగవానువాచ ॥

కుతస్యై కశ్మలమిదం విషమే సముపస్థితమ్ ।

అనార్యజష్టమస్వర్గ్యమ్ అకీర్తికరమర్జున ॥ 2-2 ॥

కైబ్యం మా స్నే గమః పార్థ చైతత్త్వయుషపద్యతే ।
క్షుద్రం హృదయదౌర్యల్యం త్వక్షోత్తిష్ఠ పరంతప ॥

॥ 2-3 ॥

॥ అర్థును ఉవాచ ॥

కథం భీష్మమహం సంఖ్యే ద్రోణం చ మధుసూదన ।
ఇషుభిః ప్రతియోత్స్యమి పూజార్థావరిసూదన ॥

॥ 2-4 ॥

గురూనహత్వా హి మహానుభావాన్ శ్రేయో భోక్తుం భైక్ష్మమీహ లోకే ।
హత్వార్థకామాంస్తు గురూనిష్టావ భుంజీయ భోగాన్ రుధిరప్రదిగ్ంాన్ ॥ 2-5 ॥

న చైతద్విద్యుః కతరన్నే గరీయో యద్వా జయేమ యది వా నో జయేయుః ।
యానేవ హత్వా న జిజీవిషాముః తే2వస్థితాః ప్రముఖే ధార్తరాష్ట్రాః ॥ 2-6 ॥

కార్యాదోషోపహతస్వభావః పృచ్ఛమి త్వాం ధర్మసమూడచేతాః ।
యచ్ఛేయుః స్వాన్నిశ్చితం బ్రూహి తన్నేశిష్యప్తేత్తు హం శాధి మాం త్వాం ప్రపన్మ్యుః ॥

॥ 2-7 ॥

న హి ప్రపశ్యమి మమాపనుద్వాత్ యచ్ఛేకముచ్ఛేషణమిందియాణామ్ ।
అవాప్య భూమావసపత్తు మృద్ధం రాజ్యం సురాణామపి చాధిపత్యం ॥ 2-8 ॥

॥ సరజయ ఉవాచ ॥

ఏవముక్త్వై హృషీకేశం గుడాకేశః పరంతప ।

న యోత్స్య ఇతి గోవిందముక్త్వై తూష్ణీం బభూవ హ ॥

॥ 2-9 ॥

తమువాచ హృషీకేశఃపహసన్నివ భారత ।

సేనయోరుభయోర్మధ్యే విషిదంతమిదం వచః ॥

॥ 2-10 ॥

॥ శ్రీభగవాసువాచ ॥

అశోచ్యానవ్యశోచస్యం ప్రజ్ఞావాదాంశ్చ భాషనే ।
గతాసూనగతాసూంశ్చ నానుశోచంతి పండితాః ॥

॥ 2-11 ॥

న త్వేవాహం జాతు నాసం న త్వం నేమే జనాధిపాః ।
న చైవ న భవిష్యాముః సర్వే వయమతః పరమ్ ॥

॥ 2-12 ॥

దేహానోఽస్మిన్ యథా దేహా కొమారం యౌవనం జరా ।
తథా దేహంతర ప్రాప్తిః ధీరస్తుత న ముహ్యతి ॥

॥ 2-13 ॥

మాత్రాస్పుర్ఖాస్తు కౌంతేయ శీతోష్ణసుఖదుఃఖదాః ।
ఆగమాపాంయనోఽనిత్యాః తాంప్రతిక్షస్వ భారత ॥

॥ 2-14 ॥

యం హి న వ్యధయంత్యేతే పురుషం పురుషర్భ ।
సమదుఃఖసుఖం ధీరం సోఽమృతత్వాయ కల్పతే ॥

॥ 2-15 ॥

నాసతో విద్యతే భావో నాభావో విద్యతే సతః ।
ఉభయోరపి దృష్టోఽతః త్వానయోష్టత్వ దర్శిభిః ॥

॥ 2-16 ॥

అవినాశి తు తద్విధి యేన సర్వమిదం తతమ్ ।
వినాశమవ్యయస్యాస్య న కళ్చిత్ కర్తుమర్హతి ॥

॥ 2-17 ॥

అంతవంత ఇమే దేహా నిత్యస్యాక్తాః శరీరిణాః ।
అనాశినోఽప్రమేయస్య తస్మాద్యుధ్యస్వ భారత ॥

॥ 2-18 ॥

య ఏనం వేత్తి హంతారం యజ్ఞేనం మన్యతే హతమ్ ।
ఉభా తొ న విజానీతో నాయం హంతి న హన్యతే ॥

॥ 2-19 ॥

న జాయతే ప్రియతే వా కదాచిత్ నాయం భాత్యా భవితా వా న భూయః ।
అశో నిత్యః శాశ్వతోఽయం పురాణో న హన్యతే హన్యమానే శరీరే ॥ ॥ 2-20 ॥

వేదావినాశినం నిత్యం య ఏనమజమవ్యయమ్ ।
కథం స పురుషః పార్థ కం ఘూతయతి హంతి కమ్ ॥

॥ 2-21 ॥

వాసాంసి జీర్ణాని యథా విహాయ నవాని గృహ్ణతి నరోఽ పరాణి ।
తథా శరీరాణి విహాయ జీర్ణా న్యన్యాని సంయూతి నవాని దేహి ॥

॥ 2-22 ॥

వైనం చిందంతి శస్త్రాణి వైనం దహతి పావకః ।
న చైనం క్లేదయంత్యాపో న శోషయతి మారుతః ॥

॥ 2-23 ॥

అచ్ఛేద్యోఽయమదాహెల్యాఽయమ్ అల్కేద్యోఽశోష్య ఏవ చ ।
నిత్యఃసర్వగతఃస్తాణురచలో యం సనాతనః ॥

॥ 2-24 ॥

అవ్యక్తోఽయమచింత్యోఽయమ్ అవికార్యోఽయముచ్యతే ।
తస్మాదేవం విదిత్యేనం నామశోచితుమర్ఘసి ॥

॥ 2-25 ॥

అథ చైనం నిత్యజాతం నిత్యం వా మన్యసే మృతమ్ ।
తథాపి త్వం మహాబాహో వైనం శోచితుమర్ఘసి ॥

॥ 2-26 ॥

జాతస్య హి ధ్రువో మృత్యుః ధ్రువం జన్మి మృతస్య చ ।
తస్మాదపరిహర్యోఽర్థే న త్వం శోచితుమర్ఘసి ॥

॥ 2-27 ॥

అవ్యక్తాదీని భూతాని వ్యక్తమధ్యాని భారత ।
అవ్యక్తనిధనాన్యేవ తత్త్వ కా పరిదేవనా ॥

॥ 2-28 ॥

అశ్వర్యవత్పుశ్యతి కళ్చిదేవమ్ అశ్వర్యవద్వదతి తథైవ చాన్యః ।
అశ్వర్య వచ్ఛైనమన్యః శృఙ్గాతి ప్రత్యాప్యేనం వేద న చైవ కళ్చిత్ ॥

॥ 2-29 ॥

దేహి నిత్యమవధ్యోఽయం దేహి సర్వస్య భారత ।
తస్మాత్ సర్వాణి భూతాని న త్వం శోచితుమర్ఘసి ॥

॥ 2-30 ॥

స్వధర్మమపి చావేష్య న వికంపితుమర్ఘసి ।
ధర్మాద్ధి యుద్ధాచ్ఛేయోఽన్యత్ క్షత్రియస్య న విద్యతే ॥

॥ 2-31 ॥

యదృచ్ఛయా చోపస్నం స్వర్గద్వారమపాపుతమ్ ।
సుఖినః క్షత్రియః పార్థ లభంతే యుద్ధమీదృశమ్ ॥

॥ 2-32 ॥

అథ చేత్యమిమం ధర్మం సంగ్రామం న కరిష్యసి ।
తతస్మిధర్మం కీర్తిం చ హిత్యా పాపమవాస్యసి ॥

॥ 2-33 ॥

అకీర్తిం చాపి భూతాని కథయిష్యంతి తేఉవ్యయామ్ ।
సంభావితస్య చాకీర్తిః మరණాదతిరిచ్యతే ॥

॥ 2-34 ॥

భయాద్రజాదుపరతం మంస్యంతే త్వాం మహారథః ।
యేషాం చ త్వం బహుమతో భూత్వా యస్యసి లాఘువమ్ ॥ || 2-35 ||

అవాచ్యవాదాంశ్చ బహున్ వదిష్యంతి తవాహితాః ।
నిందంతస్తవ సామర్థ్యం తతో దుఃఖతరం ను కిమ్ ॥ || 2-36 ||

హతో వా ప్రాప్యసి స్వర్గం జిత్వా వా భోజ్యసే మహిమ్ ।
తస్మాదుత్తిష్ఠ కౌంతేయ యుద్ధాయ కృతనిశ్చయః ॥ || 2-37 ||

సుఖదుఃఖే సమే కృత్వా లాభాలాభో జయాజయో ।
తతో యుద్ధాయ యుజ్యస్వ వైవం పాపమవాప్యసి ॥ || 2-38 ||

ఏషా తేఉభిహితా సాంఖ్యే బుధ్మిర్యగే త్విమాం శృణు ।
బుద్ధ్యా యుక్తో యయా పార్థ కర్మబంధం ప్రహస్యసి ॥ || 2-39 ||

నేహభిక్రమనాశోఽస్తి ప్రత్యవాయో న విద్యతే ।
స్వల్పమష్యస్య ధర్మస్య త్రాయతే మహాతో భయాత్ ॥ || 2-40 ||

వ్యవసాయాత్మికా బుద్ధి: ఏకేహ కురువందన ।
బహుశాఖా హ్యానంతాశ్చ బుద్ధయోఽ వ్యవసాయునామ్ ॥ || 2-41 ||

యామిమాం పుష్పితాం వాచం ప్రవదంత్యవిషశ్చితః ।
వేదవాదరతాః పార్థ నాన్యదస్తితి వాదినః ॥ || 2-42 ||

కామాత్మానః స్వర్గపరా జన్మకర్మఫలప్రదామ్ ।
క్రియావిశేషబహులాం భోగైశ్వర్యగతిం ప్రతి ॥ || 2-43 ||

భోగైశ్వర్యప్రస్తుతాం తయాపహృతచేతసామ్ ।
వ్యవసాయాత్మికా బుద్ధి: సమాధో న విధీయతే ॥ || 2-44 ||

త్రైగుణ్యవిషయా వేదా నిత్రైగుణ్యే భవార్జున ।
నిర్మంద్యో నిత్యసత్యస్థా నిర్యోగక్షేమ ఆత్మవాన్ ॥ || 2-45 ||

యావానర్థ ఉదపానే సర్వతః సంపూతోదకే ।
తావాన్ సర్వేషు వేదేషు బ్రాహ్మణాస్య విజావతః ॥ || 2-46 ||

కర్మణ్యవాధికారస్తే మా ఫలేషు కదాచన ।
 మా కర్మఫలహేతుర్భాః మా తే సంగోఽ ప్యకర్మణి ॥ || 2-47 ||

యోగస్థః కురు కర్మణి సంగం త్యక్త్వ ధనంజయ ।
 సిద్ధ్యసిద్ధ్యోః సమో భూత్వా సమత్వం యోగ ఉచ్యతే ॥ || 2-48 ||

దూరేణ హ్యవరం కర్మ బుద్ధియోగాద్ధనంజయ ।
 బుద్ధో శరణమన్విచ్ఛ కృపణాః ఫలహేతవః ॥ || 2-49 ||

బుద్ధియుక్తో జహాతీహ ఉభే సుకృతదుష్టుతే ।
 తస్మాద్యోగాయ యుజ్యస్వ యోగః కర్మసు కౌశలమ్ ॥ || 2-50 ||

కర్మజం బుద్ధియుక్తా హి ఫలం త్యక్త్వ మనీషిణాః ।
 జన్మబంధవినిర్ముక్తాః పదం గచ్ఛంత్యవామయమ్ ॥ || 2-51 ||

యదా తే మోహకలిలం బుద్ధిర్వ్యతితరిష్యతి ।
 తదా గంతాసి నిర్వేదం శ్రోతవ్యస్వ శ్రుతస్వ చ ॥ || 2-52 ||

శ్రుతివిప్రతిష్ఠన్నా తే యదా స్థాస్యతి నిశ్చలా ।
 సమాధావచలా బుద్ధిష్ఠదా యోగమవాస్యసి ॥ || 2-53 ||

॥ అర్థసు ఉపాఖ్యానమ్ ॥

స్థితప్రజ్ఞస్వ కా భాషా సమాధిష్ఠస్వ కేశవ ।
 స్థితధీః కిం ప్రభాషేత కిమాసీత ప్రజేత కిమ్ ॥ || 2-54 ||

॥ భీగ్రవాసువాఖ్యానమ్ ॥

ప్రజహాతి యదా కామాన్ సర్వాన్ పార్శ్వ మనోగతాన్ ।
 ఆత్మన్యేవాత్మనా తుష్టః స్థితప్రజ్ఞస్తదోచ్యతే ॥ || 2-55 ||

దుఃఖేష్యమద్విగ్రమనాః సుఖేషు విగతస్యహః ।
 వీతరాగభయక్రోధః స్థితధీర్మనిరుచ్యతే ॥ || 2-56 ||

యః సర్వత్రానభిస్నేహః తత్తత్త ప్రాప్య శుభాశుభమ్ ।
 నాభినందతి న ద్వేష్టి తస్య ప్రజ్ఞా ప్రతిష్టితా ॥ || 2-57 ||

యదా సంహరతే చాయం కూర్మోఽంగానీవ సర్వశః ।
 ఇంద్రియాశీంద్రియార్థేభ్యః తస్య ప్రజ్ఞా ప్రతిష్టితా ॥ || 2-58 ||

విషయా వినివర్తంతే నిరాహారస్య దేహినః ।
 రసవర్జం రసోఽప్యస్య పరం దృష్ట్యు నివర్తతే ॥ ॥ 2-59 ॥

 యతతో హ్యాపి కౌంతేయ పురుషస్య విషితః ।
 ఇంద్రియాణి ప్రమాధీని హరంతి ప్రసభం మనః ॥ ॥ 2-60 ॥

 తాని సర్వాణి సంయమ్య యుక్త ఆసీత మత్సరః ।
 వశే హి యస్యేంద్రియాణి తస్య ప్రజ్ఞా ప్రతిష్ఠితా ॥ ॥ 2-61 ॥

 ధ్యాయతో విషయాన్ పుంసః సంగ్స్టేషాపజాయతే ।
 సంగాత్ సంజాయతే కామః కామాత్ క్రోధోఽభిజాయతే ॥ ॥ 2-62 ॥

 క్రోధాదృషతి సమోద్యాహః సమోద్యాహాత్ స్ఫుతివిభ్రమః ।
 స్ఫుతిభ్రంశాదృధినాశో బుధినాశాత్ ప్రణశ్యతి ॥ ॥ 2-63 ॥

 రాగద్వేషపియుక్తేష్టు విషయానింద్రియైశ్వరన్ ।
 ఆత్మవశ్యేర్వ్యధేయాత్మా ప్రసాదమధిగచ్ఛతి ॥ ॥ 2-64 ॥

 ప్రసాదే సర్వదుఃఖానాం హానిరస్యపజాయతే ।
 ప్రసన్నచేతసో హ్యాశు బుధిః పర్వతిష్టతే ॥ ॥ 2-65 ॥

 నాష్టి బుధ్యిరయుక్తస్య న చాయుక్తస్య భావనా ।
 న చాభావయతః శాంతిః అశాంతస్య కుతః సుఖమ్ ॥ ॥ 2-66 ॥

 ఇంద్రియాణాం హి చరతాం యన్ననోఽనువిధీయతే ।
 తదస్య హరతి ప్రజ్ఞాం వాయుర్వామివాంభసి ॥ ॥ 2-67 ॥

 తస్మాద్యస్య మహాబాహు! నిగ్రహీతాని సర్వశః ।
 ఇంద్రియాణింద్రియార్థేభ్యః తస్య ప్రజ్ఞా ప్రతిష్ఠితా ॥ ॥ 2-68 ॥

 యా నిశా సర్వభూతానాం తస్యాం జాగర్తి సంయమీ ।
 యస్యాం జాగ్రతి భూతాని సా నిశా పశ్యతో మునే: ॥ ॥ 2-69 ॥

 అపూర్వమాణమచలప్రతిష్టం సముద్రమాపః ప్రవిశంతి యద్వత్ ।
 తద్వత్ కామా యం ప్రవిశంతి సర్వే స శాంతిమాప్ణుతి న కామకామీ ॥ ॥ 2-70 ॥

విషయ కామన్ యః సర్వాన్ పుమాంశ్చరతి నిఃస్పుహః ।
నిర్గుమో నిరహంకారః స శాంతిమధిగచ్ఛతి ॥

॥ 2-71 ॥

ఏషా బ్రాహీన్ స్థితిః పాఢ వైనాం ప్రాప్య విముహ్యతి ।

స్థిత్యాస్యామంతకాలేంపి బ్రహ్మనిర్వాణమృచ్ఛతి ॥

॥ అతి శ్రీమద్భగవంతాను ఉపనిషత్స్తు బ్రహ్మవిద్యాయామం యోగ్ శాస్త్ర
శ్రీకృష్ణర్థస్ సంవాదే సాంబ్యయోగిఁ నాము దృతియో ఉ ధ్యాయుః ॥

॥ అంధ శ్రీమద్భగవంతాను ఉపనిషత్స్తు బ్రహ్మవిద్యాయామం యోగ్ శాస్త్ర
శ్రీకృష్ణర్థస్ సంవాదే కర్తృయోగిఁ నాము తృతీయాఖధ్యాయుః ॥

॥ అర్థస్ ఉపాచ ॥

జ్యాయసీ చేత్ కర్మణస్తే మతా బుద్ధిరజ్ఞనార్దన ।
తత్కుం కర్మణి ఘోరే మాం నియోజయసి కేశవ ॥

॥ 3-1 ॥

వ్యామిశ్రేణేవ వాక్యేన బుద్ధిం మోహయసీవ మే ।
తదేకం వద నిశ్చిత్య యేన శ్రేయో2హమాప్నుయామ్ ॥

॥ 3-2 ॥

॥ శ్రీభగవాన్ ఉపాచ ॥

లోకే2స్మిన్ ద్వివిధా నిష్ఠా పురా ప్రోక్తా మయానఘు ।
జ్ఞానయోగేన సాంభ్యానాం కర్మయోగేన యోగినామ్ ॥

॥ 3-3 ॥

న కర్మణామనారంభాత్ వైష్ణవర్ష్యం పురుషోఽస్మతే ।
న చ సన్మూషపనాదేవ సిద్ధిం సమధిగచ్ఛతి ॥

॥ 3-4 ॥

న హి కళ్చిత్ క్షణమపి జాతు తిష్ఠత్యకర్మక్తాత్ ।
కార్యతే హ్యవశః కర్మ సర్వః ప్రకృతిజైర్ముణః ॥

॥ 3-5 ॥

కర్మంద్రియాణి సంయమ్య య ఆస్తే మనసా స్వరన్ ।
ఇంద్రియర్థాన్ విముఢాత్మా మిథ్యాచారః స ఉచ్యతే ॥

॥ 3-6 ॥

యస్మింద్రియాణి మనసా నియమ్యరభతే2ర్షువ ।
కర్మంద్రియైః కర్మయోగమ్ అసక్తః స విశిష్యతే ॥

॥ 3-7 ॥

నియతం కురు కర్మ త్వం కర్మ జ్యాయో హ్యకర్మణః ।
శరీరయాత్రా2పి చ తే న ప్రసిద్ధేదకర్మణః ॥

॥ 3-8 ॥

యజ్ఞర్థత్ కర్గునోఽవ్యత్ లోకోఽయం కర్గుబంధనః ।
తదర్థం కర్గు కౌంతేయ ముక్తసంగః సమాచర ॥

॥ 3-9 ॥

సహయజ్ఞః ప్రజాః సృష్టౌ పురోవాచ ప్రజాపతిః ।
అనేన ప్రసవిష్యధ్వమ్ ఏష వోఽస్మిష్టకామధుక్ ॥

॥ 3-10 ॥

దేవాన్ భావయతానేన తే దేవా భావయంతు వః ।
పరస్పరం భావయంతః శ్రేయః పరమవాప్యధ ॥

॥ 3-11 ॥

ఇష్టైవ్ భోగాన్ హి వో దేవా దాస్యంతే యజ్ఞబావితాః ।
తైర్తత్తానప్రదాయైభోయ్ యో భుంక్తే స్తోన ఏవ సః ॥

॥ 3-12 ॥

యజ్ఞశిష్టాశినః సంతో ముచ్యంతే సర్వకిల్చైః ।
భుంజతే తే త్వఫుం పాపా యే పచంత్యాత్మకారణాత్ ॥

॥ 3-13 ॥

అన్నాధ్వవంతి భూతాని పర్జన్యాదస్యసంభవః ।
యజ్ఞాధ్వవతి పర్జన్యో యజ్ఞః కర్గుసముధ్వవః ॥

॥ 3-14 ॥

కర్గు బ్రహోద్భవం విధి బ్రహోక్షరసముధ్వవమ్ ।
తస్మాత్ సర్వగతం బ్రహ్మ నిత్యం యజ్ఞే ప్రతిష్ఠితమ్ ॥

॥ 3-15 ॥

ఏవం ప్రవర్తితం చక్రమ్ నానువర్తయతీహ యః ।
అఘాయురింద్రియారామో మోఘుం పాఢ స జీవతి ॥

॥ 3-16 ॥

యస్యాత్మరతిరేవ స్యాత్ ఆత్మత్పత్పత్పత్ మానవః ।
ఆత్మన్యేవ చ సంతుష్టః తస్య కార్యం న విద్యతే ॥

॥ 3-17 ॥

నైవ తస్య కృతేనార్థో నాకృతేనేహ కశ్వన ।
న చాస్య సర్వభూతేము కళ్చిదర్థవ్యాప్తయః ॥

॥ 3-18 ॥

తస్మాదసక్తః సతతం కార్యం కర్గు సమాచర ।
అసక్తో హృచరన్ కర్గు పరమాష్టాతి పూరుషః ॥

॥ 3-19 ॥

కర్గుణైవ హి సంసిద్ధిమ్ ఆష్టితా జనకాదయః ।
లోకసంగ్రహమేవాపి సంపశ్యన్ కర్తుమర్మసి ॥

॥ 3-20 ॥

యద్వాచరతి శ్రేష్ఠః తత్తదేవేతరో జనః ।
స యత్ప్రమాణం కురుతే లోకస్తదనువర్తతే ॥

॥ 3-21 ॥

న మే పార్థస్తి కర్తవ్యం త్రిషు లోకేషు కించన |
వానవాష్టమవాష్టవ్యం వర్త ఏవ చ కర్మణి ||

|| 3-22 ||

యది హృషాం న వర్తేయం జాతు కర్మణ్యతంద్రితః |
మమ వర్ణానువర్తంతే మనుష్యః పార్థ సర్వశః ||

|| 3-23 ||

ఉత్సీదేయురిమే లోకా న కుర్యాం కర్మ చేదహమ్ |
సంకరస్య చ కర్తా స్వామ్ ఉపహాన్యమిమాః ప్రజాః ||

|| 3-24 ||

సక్తాః కర్మణ్యవిద్వాంసో యథా కుర్వన్ని భారత |
కుర్యాద్విద్వాం ప్రథా2సక్తః చికీర్షలోకసంగ్రహమ్ ||

|| 3-25 ||

న బుద్ధిభేదం జనయేత్ అజ్ఞానాం కర్మసంగినామ్ |
జోషయేత్ప్రయకర్మణి విద్వాన్యక్షస్మాచరన్ ||

|| 3-26 ||

ప్రకృతేః క్రియమాణాని గుణైః కర్మణి సర్వశః |
అహంకారవిమూడాత్మా కర్తా2హమితి మన్యతే ||

|| 3-27 ||

తత్త్వవిత్తు మహాబాహో గుణకర్మవిభాగయోః |
గుణా గుణేషు వర్తంత ఇతి మత్వా న సజ్జతే ||

|| 3-28 ||

ప్రకృతేర్ణణసమూధాః సజ్జనై గుణకర్మసు |
తానక్కత్వవిదో మందాన్ కృత్వవిన్న విచాలయేత్ ||

|| 3-29 ||

మయి సర్వాణి కర్మణి సవ్యస్వాధ్యాత్మ చేతసా |
నిరాశీర్పుర్మైభూత్యా యుధ్యస్య విగతజ్యరః ||

|| 3-30 ||

యే మే మతమిదం నిత్యం అనుత్సిష్టంతి మానవాః |
శ్రద్ధావన్తో నమాయన్తో ముచ్యనైతే2పి కర్మభిః ||

|| 3-31 ||

యే త్వేతదభ్యసూయన్తో నామత్సిష్టనై మే మతమ్ |
సర్వజ్ఞానవిమూడాంస్తాన్ విద్ధి నష్టానచేతసః ||

|| 3-32 ||

సద్గుశం చేష్టతే స్వస్యః ప్రకృతేరాజనవానపి |
ప్రకృతిం యాంతి భూతాని నిగ్రహః కిం కరిష్యతి ||

|| 3-33 ||

ఇష్టియస్యైష్టియస్యార్థే రాగద్వేషా వ్యవస్థితౌ |
తయోర్మావశమాగచ్ఛేత్ తౌ హృష్య పరిష్ఠినౌ ||

|| 3-34 ||

శ్రేయాన్ స్వధరో విగుణః పరధర్మాత్ స్వమష్టితాత్ ।

స్వధరో నిధనం శ్రేయః పరధరో భయావహః ॥

॥ 3-35 ॥

॥ అర్జున ఉపాచ ॥

అథ కేన ప్రయుక్తో యం పాపం చరతి పూరుషః ।

అనిచ్ఛన్మపి వార్షోయ! బలాదివ నియోజితః ॥

॥ 3-36 ॥

॥ శ్రీభగవాన్ ఉపాచ ॥

కామ ఏష క్రోధ ఏష రజో గుణసముద్భవః ।

మహాశనో మహాపాప్మా విధ్యేనమిహ వైరిణమ్ ॥

॥ 3-37 ॥

ధూమేనాప్రియతే వహ్నిః యథాత్త దరో మలేన చ ।

యథోత్సేవావృతో గర్భః తథా తేనేదమావృతమ్ ॥

॥ 3-38 ॥

అపృతం జ్ఞానమేతేన జ్ఞానినో నిత్యషైరణా ।

కామరూపేణ కౌస్తేయ ! దుష్మారేణానలేన చ ॥

॥ 3-39 ॥

ఇంద్రియాణి మనో బుద్ధిః అస్యాధిష్టానముచ్యతే ।

వితైర్విమోహయత్యేష జ్ఞానమావృత్య దేహినమ్ ॥

॥ 3-40 ॥

తస్మాత్ మింద్రియాణ్యాదో నియమ్య భరతర్భభ ।

పాప్మానం ప్రజహి హ్యానం జ్ఞానవిజ్ఞాననాశనమ్ ॥

॥ 3-41 ॥

ఇంద్రియాణి పరాణ్యాపుః ఇంద్రియేభ్యః పరం మనః ।

మనస్తు పరా బుద్ధిః యో బుద్ధేః పరతస్తు సః ॥

॥ 3-42 ॥

ఏవం బుద్ధేః పరం బుద్ధ్య సంప్రభ్యాత్మానమాత్మనా ।

జహి శత్రుం మహాబాహో కామరూపం దురాసదమ్ ॥

॥ 3-43 ॥

॥ అతి శ్రీమర్ధగుప్తితాసు ఉపీశిష్టత్స్తు బ్రహ్మాధ్యాయాం యోగ్-శాస్త్ర
శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదే కర్తృయోగః నామ తృతీయాధ్యాయః ॥

=====

యత్ర యోగేశ్వరః కృష్ణ యత్ర పార్థో ధనుర్ధరః ।
తత్ర శ్రీర్వజమో భూతిర్పవా నీతిర్పుతిర్పుము ॥

॥ అధ్ర క్షమా ప్రార్థనా ॥
యదక్షరపదబ్రహ్మం మాత్రాహీనం చ యద్భవేత్ ।
తత్పర్యం క్షమ్యతాం దేవ నారాయణ నమో_స్తతే ॥

॥ అధ్ర భగవత్స్తుమర్పుణమ్ ॥
కాయేన వాచా మనసేనైమైర్య బుధ్యత్పునా వా ప్రకృతేస్మిభావాత్ ।
కరోమి యద్యత సకలం పరమై నారాయణాయేతి సమర్పయామి ॥

॥ అధ్ర లభకక్షేమ ప్రార్థనా ॥
సర్వే భవమ్తు సుఖినః సర్వే సమ్తు నిరామయః ।
సర్వే భద్రాణి పశ్యమ్తు మా కళ్పిత దుఃఖభాగ్యవేత్ ॥

॥ అధ్ర మంగళమ్ ॥
శ్రియః కాన్తాయ కల్యాణానిధయే నిధయే_ర్థినామ్ ।
శ్రీవేంకటనివాసాయ శ్రీనివాసాయ మంగళమ్ ॥

ఽ ఽ ఽ ఽ ఽ

ఽ ఽ ఽ

ఽ